

YÖNETİCİ ADAYI ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK ALGILARI VE EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ İNCELENMESİ

Hüseyin IZGAR*
Bülent DİLMAÇ**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, yönetici aday öğretmenlerin öz yeterlik algıları ve epistemolojik inançlarının farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Schommer (1990) tarafından geliştirilen ve Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanıp geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Epistemolojik İnançlar Ölçeği" ile Schwarzer, Schmitz ve Daytner (1999) tarafından Bandura'nın Kuramı temel alınarak geliştirilmiş olan "Öğretmen öz-yeterlilik algısı ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu üzerinde 2006–2007 ve 2007–2008 öğretim yıllarında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi tezli ve tezsiz Yüksek Lisans programlarına katılan 138 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubu programlara katılan, 138 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada yönetici aday öğretmenlerin öz yeterlilik algısı ile epistemolojik inançları arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca yönetici aday öğretmenlerin öz yeterlilik algıları ile epistemolojik inançlarının cinsiyet ve okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Epistemolojik İnançlar, Öz yeterlik Algıları, Yönetici Aday Öğretmen

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the self-efficacy beliefs and epistemological beliefs of prospective school administrator regarding to some demographic variables. "Epistemological Beliefs Scale" which was developed by Schommer (1990) and validity and reliability studies were done for Turkish population by Deryakulu and Büyüköztürk (2002) and "Teacher Self-Efficacy Scale" developed by Schwarzer, Schmitz, and Daytner (1999) based on Bandura's self-efficacy theory were used for data collection. Participants were 138 master students from Selçuk University, Department of Educational Administration Supervision Planning and Economics. Within the study, relationship between administrator candidates' self-efficacy beliefs and epistemological beliefs were examined. Also, administrator candidates' self-efficacy beliefs and epistemological beliefs were investigated regarding to their gender and school type.

Keywords: Epistemological beliefs, self-efficacy beliefs, prospective administrators

GİRİŞ

Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek ve eğitimde verimi elde etmek, ancak sistemin bütün parçalarının uygun şekilde işletilmesi ile mümkün olabilir. Çağdaş eğitim anlayışında; öğretmen, öğrenci, yönetici, müfettiş, okul, çevre ve aile bir biri ile sıkı sıkıya etkileşim içinde olan, bir bütünün parçalarıdır. Bu parçalardan oluşan eğitim sisteminin verimli ve istenilen hedefler doğrultusunda çalışmasında kilit konumda öğretmen vardır (Kahyaoglu ve Yangın, 2007). Eğitim ve öğretim sürecinde önemli bir yeri olan yeterlik çalışmalarının önemi giderek artmaktadır. Bireylerin kendini algılamasını açıklayan öz yeterlilik kavramı sosyal öğrenme kuramında öne çıkan önemli bir kavramdır. Okul

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

** Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

yöneticilerinin etkili olabilmesi için yönetim kavram ve kuramları ile insan ilişkileri alanında bir takım bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekir. Bu bilgi ve becerilerin öğrenme yoluyla elde edilmiş olması gerekmektedir (Yıldırım ve Aslan, 2008). Yöneticilerin sahip olması gereken yeterlikler; teknik yeterlikler, insancıl yeterlikler ve kavramsal yeterlikler olarak üç gruba ayrılır (Şahin, 2000). Okul yönetiminde başarılı olmak için yeterliliklere uygun inançlar, ölçütler ve eğilimler setinin belirlenmesi gerekir. İnançlar dikkate alınmadığı zaman, kişinin yeterlikleri yanlış kullanılabilir. Oysaki okul yöneticisi en iyi liderlik biçimini uygulamak zorundadır. Bununla birlikte her okul yöneticisi okuldaki eğitimi geliştirmek için yüksek etiksel ölçütlere bağlı kalmalıdır (Çelik, 2000).

Bandura öz yeterlik kavramını ilk kez 1977’de “Bilişsel Davranışsal Değişim” kapsamında kullanmıştır (Bandura, 1986, 1994, 1997; Bıkmaz, 2004). Öz-yeterlilik kavramı, sosyal bilişsel teori içerisinde önemli bir yapı olarak ele alınmaktadır. Öz yeterlik inancı bireylerin amaçlarını planlama ve gerçekleştirmede bireyleri harekete geçirmede önemli katkıları olan bir süreçtir (Cass ve diğ., 2003; Aydoğan, 2008). Öz yeterlilik algısı sürecine öğretmenlerin yeterlik algısı açısından baktığımızda; öğretimde harcadıkları çabayı, koydukları hedefleri ve hedeflerin düzeyini etkilediği görülmüştür (Allinder, 1994). Yeterlik duygusu güçlü olan öğretmenlerin planlama ve kurumda daha yüksek performans sergileme eğilimleri yüksek, yeni fikirlere daha açık ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için yeni yöntemler denemeye daha istekli oldukları ifade edilmektedir (Berman, McLaughlin, Bass, Paul, Zellman 1977; Guskey, 1988; Stein ve Wang, 1988: akt; Gülebağlan, 2003). Bir anlamda bireyin düşünmesini ve harekete geçmesini sağlamaktadır (Bandura, 2002). Araştırmalar öz yeterliğin kişisel hedefler, tepkiler ve analitik stratejileri kullanma performanslarını arttırdığını ve bireyin motivasyonunu etkilediğini göstermektedir (Gerçek ve diğ., 2006). Ayrıca, öz yeterlilik algıları bireyde belirlenen eğitim performanslarında kazanç elde etmek için hareketlerin düzenlenmesine ve uygulanmasına yön veren, bireyin yeteneklerine ilişkin kişisel yargılar olarak tanımlanmaktadır (Zimmerman, 2002). Yerine getirilmesi gereken görev içerisinde sahip olunan düşük öz yeterlilik inancının olmayışı bireyde göreve karşı isteksizlik, başlamama ya da görevi sürdürememe gibi davranışlara neden olacaktır (Aydoğdu, 2008). Araştırmaların birçoğu öz yeterlilik inancının, öğretmenlerin karar verme süreçlerinde akademik motivasyonlarını, öğrenmelerini ve başarılarında etkili olduğunu göstermektedir (Pajares, 1996; Schunk, 1995). Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirme sürecinde sahip oldukları başarıma inancı, onların istenilen hedefe daha çabuk ulaşmalarını sağlar.

Bu çerçevede karşımıza inançlar çıkmaktadır. İnançlar bireyin hedefine ulaşma sürecindeki aşamalarla yakından ilgilidir. Son yıllarda öğretmenler üzerine yapılan araştırmalarda inanç kavramının öne çıktığını görmekteyiz (Tsai, 2002). Riggs ve Enochs (1990), öğretmen inançlarının incelenmesinin, öğretmen davranışını daha eksiksiz anlamada hayati önem taşıdığı bildirilmiştir. Genel olarak inanç bireyin doğru kabul ettiği konular, olaylar ve bilişsel şemalarla ilgili durumlardır (Krows 1999). Epistemoloji terimi ise insan

bilgisinin kaynağı, doğası, sınırlılıkları, sistemi ve doğruluğu olarak tanımlanabilir (Hofer, 2002). Diğer taraftan bu iki kelimenin birleşiminden oluşan epistemolojik inançlar ise en genel biçimde bireylerin bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançları olarak tanımlanmaktadır (Deryakulu, 2004). Schommer (1990) ise epistemolojik inançları, bireylerin bilgi ve öğrenme ile ilgili inançları olarak tanımlamaktadır (Akt: Deryakulu ve Büyüköztürk, 2005). Epistemolojik inançların öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik öz yeterlilik algısıyla da ilişkisi olduğunu ileri sürebiliriz. İnançlar kavramıyla birlikte karşımıza öğretmenlerin sahip oldukları epistemolojik inançlar süreciyle karşılaşırız. Epistemolojik inançlara en genel biçimde, bireylerin bilginin ne olduğu, bilme ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ile ilgili öznel inançları olarak tanımlanmaktadır (Schommer, 1990). Perry (1981) ise bu kavramı “*bir bireyin bilginin ne olduğu, nasıl elde edilebildiği, kesinliğinin derecesi, sınırları ve kriterleri üzerindeki görüşleri*” olarak tanımlanmaktadır (Akt; Muis,2005). Felsefi olarak bakıldığında bilginin doğası, metodları, sınırlılıkları ve doğruluğu ile ilişkili iken, eğitim ya da psikolojik açıdan bilginin; bireyin bilgi ve kavramasının nasıl geliştiği ve bunları dünyayı anlamada nasıl kullandığı üzerine odaklanmaktadır (Hofer, 2002 Akt: Banks, 2005). Bilgibilimsel inançların kalıtsal olmadığı, zamanla değişebilen-gelişebilen psikolojik bir özellik olduğuna dair bulgu (Deryakulu, 2004; Holschuh, 2006), kalıtsal bir özellik olan cinsiyetin etkisine ait olan bulgu ile beraber ele alındığında şu sonuç ortaya çıkarmaktadır: İnançların oluşumu sürecinin kendisi kalıtıma dayalı olmasa da kalıtıma dayalı etkenler tarafından değişikliğe uğrayabilmektedir. Bir bakıma dolaylı bir kalıtım etkisinden söz edilebilir. White (2000) öğretmenlerin bilginin doğası ve bilme süreçleriyle ilgili kavramlamalarını incelemek üzere yaptığı çalışmasında, öğretmenlerin epistemolojik inançlarının farklılık gösterdiğini ve bu kavramların kategorik aşamalarla değişmediğini vurgulamıştır. Bu bağlamda çalışmamızın amacı, yönetici aday öğretmenlerin sahip oldukları öz yeterlilik algıları ile epistemolojik inançları arasında bir ilişkinin var olup olmadığını incelemek, yönetici öğretmen adaylarının meslekte öz yeterlilik algıları ile epistemolojik inançlarının cinsiyet ve çalıştıkları okul türü değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Yönetici aday öğretmenlerin sahip oldukları epistemolojik inançlar ile öz yeterlilik algıları arasında bir ilişki var mıdır?
2. Yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançları ve sahip oldukları öz yeterlilik algıları cinsiyete göre farklılaşma göstermekte midir?
3. Yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançları ve sahip oldukları öz yeterlilik algıları çalıştıkları okul türlerine göre farklılaşma göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi üzerinde durulmuştur. Çalışmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmanın evreni, 2006–2007 ve 2007–2008 öğretim yıllarında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi tezli ve tezsiz Yüksek Lisans programlarına katılan yönetici aday öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmada örneklem alınmamış, tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden 147 öğretmenin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. Ölçme araçlarının eksik doldurulmasından dolayı 9 ölçme aracı değerlendirmeye alınmamış ve uygulama 138 öğretmenden oluşan araştırma grubuna yapılmıştır. Bu araştırmada veri toplamak amacıyla, Epistemolojik İnançlar Ölçeği, Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Epistemolojik İnanç Ölçeği

Epistemolojik inançları belirlemek amacıyla Schommer (1990) tarafından geliştirilen ve Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından geçerlik ve güvenilirliği saptanan Epistemolojik İnanç Ölçeği (EİÖ) kullanılmıştır. Özgün ölçek “Sabit Yetenek”, “Öğrenme Hemen Gerçekleşir”, “Bilgi Basittir” ve “Bilgi Kesindir” olmak üzere dört faktörden oluşmaktadır. Ölçek Türkiye’ye uyarlandığında kültürel farklılıklardan dolayı “Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç”(ÖÇBOİ), “Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç”(ÖYBOİ) ve “Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç”(TBDVOİ) olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Ölçek, (1) Kesinlikle Katılmıyorum ile (5) Kesinlikle Katılıyorum arasında değişen 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puanların değerlendirilmesi faktör bazında yapılmakta, ölçeğin tümünden alınan puanlar kullanılmamaktadır. Ölçeğin “Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç” adlı faktöründe 17’si olumsuz, 1’i olumlu toplam 18 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç” adlı ikinci faktöründe hepsi olumlu toplam 9 madde yer almaktadır. Ölçeğin “Tek bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç” adlı üçüncü faktöründe ise hepsi olumlu 8 madde bulunmaktadır. Ölçeğin her bir faktöründen alınan yüksek puan, bireyin o faktöre ilişkin olgunlaşmış / gelişmiş (sophisticated) inançlara sahip olduğunu göstermektedir. Özgün ölçeğin test tekrar test güvenilirliği 0,74’tür, faktörlerin güvenilirlik katsayıları ise. 85 ile. 63 arasında değişmektedir (Schommer, 1993, akt; Deryakulu ve Öztürk, 2002). Uyarlanan 35 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci faktör için 0.83, ikinci faktör için. 62, üçüncü faktör için. 59 ve ölçeğin bütünü için ise 0.71 olarak hesaplanmıştır (Deryakulu ve Büyüköztürk, 2002).

Öğretmen Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği

Bu araştırmada, öğretmenlerin öz-yeterlilik algısını ölçmek amacıyla Schwarzer, Schmitz ve Daytner (1999) tarafından Bandura’nın Kuramı temel alınarak geliştirilmiş olan “Öğretmen öz-yeterlilik algısı ölçeği” uyarlanarak kullanılmıştır. Ölçeğin 27 maddeden oluşan deneme formu yaklaşık 300 öğretmene uygulanmış ve üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Analizler sonunda, 9 maddelik öğretmen öz-yeterlilik algısı ölçeği elde edilmiştir. Ölçeğin iç

Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi

tutarlılık katsayısı (Cronbach) $\alpha = 79$ bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise, 76 bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada yönetici aday öğretmenlerin cinsiyet, çalıştıkları okul türünü belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda yukarıda belirtilen değişkenlerle ilgili kapalı uçlu sorular sorulmuş ve araştırmaya katılan öğretmen adaylarından kendilerine uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin toplanması tamamlandıktan sonra, eksik doldurulan ölçekler çıkarılarak kalan veriler üzerinde istatistiksel işlemler yapılmıştır. Bu aşamada, yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançlar ile öz yeterlilik algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı 'Pearson Product-Moment Coefficients' tekniği ile test edilmiştir. Cinsiyet açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Çalıştıkları okul türü açısından farklılaşmayı ortaya çıkarmak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmen adaylarına uygulanan Öz Yeterlilik Algısı, Epistemolojik İnançlar Ölçekleri ve kişisel bilgi formundan elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sunulmuştur. Araştırmanın alt amaçlarına ulaşmak için toplam 3 analiz yapılmıştır.

Yönetici Aday Öğretmenlerinin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutları arasındaki ilişki ortaya koymak amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Yönetici Aday Öğretmenlerinin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutları arasındaki ilişki

EPİSTEMEOLOJİK İNANÇLAR	ÖZ YETERLİLİK ALGISI	
	-r-	-p-
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç (ÖÇBOİ)	,201(*)	,001
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç (ÖYBOİ)	,214(**)	,000
Tek Bir Doğrunun Varolduğuna Bağlı Olduğu İnanç (TBDVOİ)	,217(**)	,000

** p<0.01

* p<0.05

Yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançları ile öz yeterlilik algısı arasındaki ilişkinin analizinde Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu kullanılmıştır. Öz yeterlilik algısı epistemolojik inançların üç alt boyutlarıyla da anlamlı bir ilişki göstermiştir. Öz yeterlilik algısı, Çabaya Bağlı olduğu inanç alt

boyutu arasında ($p<0,01$) düzeyinde ilişki göstermiştir. Aynı şekilde epistemolojik inançların diğer iki boyutuyla, yeteneğe bağlı olduğu inanç ve tek bir doğrunun olduğuna inanç alt boyutlarında ise, 05 manidarlık düzeyinde anlamlı ilişki göstermiştir.

Tablo 2. Yönetici Aday Öğretmenlerinin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumuna ilişkin bağımsız gruplar için t testi sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S.S.	t	P
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç (ÖÇBOİ)	Erkek	61	61,77	8,4	-,033	,973
	Kadın	77	61,82	8,2		
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç (ÖYBOİ)	Erkek	61	22,41	4,4	-,650	,517
	Kadın	77	22,83	3,1		
Tek Bir Doğrunun Varolduğuna Bağlı Olduğu İnanç (TBDVOİ)	Erkek	61	32,70	3,5	1,691	,093
	Kadın	77	31,58	4,1		
	Kadın	61	61,77	8,4		
Öz Yeterlilik Algısı	Erkek	77	33,91	3,6	2,728*	,007
	Kadın	61	31,92	4,7		

* $p< .05$

Öz yeterlilik algısı ölçeği erkek yönetici aday öğretmenin puan ortalamasının ($\bar{x}=33,91$)kadın yönetici aday öğretmenin ortalaması ise, ($\bar{x}=31,92$) olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan t değerinin ($t=2,728$, $p<.05$) .05 düzeyinde anlamlı bir farkı ifade ettiği Tablo 2’de görülmektedir. Bu bulgu iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle yönetici aday erkek öğretmenlerin öz yeterlilik algıları yönetici aday kadın öğretmenlerden daha fazla olduğu söylenebilir.

Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi

Tablo 3. Yönetici Aday Öğretmenlerinin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutlarının okul türüne göre farklılaşma durumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları

Değişken	Çalıştığı Okul Türü	N	X	S.S.	f	P
Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğu İnanç (ÖÇBOİ)	İlköğretim	85	60,51	6,53	4,652*	,011
	Ortaöğretim	44	62,91	9,02		
	Mesleki	9	68,56	14,69		
	Teknik Eğitim					
Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğu İnanç (ÖYBOİ)	İlköğretim	85	22,55	3,72	,239	,787
	Ortaöğretim	44	22,93	3,92		
	Mesleki	9	22,11	3,92		
	Teknik Eğitim					
Tek Bir Doğrunun Varolduğuna Bağlı Olduğu İnanç (TBDVOİ)	İlköğretim	85	31,88	3,44	,338	,714
	Ortaöğretim	44	32,48	4,74		
	Mesleki	9	31,88	3,57		
	Teknik Eğitim					
Öz Yeterlilik Algısı	İlköğretim	85	32,61	4,41	,216	,806
	Ortaöğretim	44	33,14	4,28		
	Mesleki	9	33,00	4,77		
	Teknik Eğitim					

*p< .05

Çabaya bağlı olduğu inanç alt boyutunda farklılığın kaynağını ortaya koymak amacıyla yapılan Scheffee testi sonucunda ilköğretim ve mesleki teknik eğitiminde çalışan yönetici aday öğretmenlerin oluşturduğu gözlenmiştir. Bu sonuca göre, ilköğretim okullarında çalışan yönetici aday öğretmenlerin çabaya bağlı olduğu inanç stiline sahip olanların oranı mesleki teknik eğitim okullarında çalışanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Yapılan analiz sonucunda, yeteneğe bağlı olduğu inanç, tek bir doğrunun olduğu inanç alt boyutları ve öz yeterlilik algıları ile yönetici aday öğretmenlerin çalıştıkları kurum arasında bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Yönetici öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada aynı zamanda yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inanç ve öz yeterlilik algı düzeylerinin cinsiyet ve görev yaptığı öğretim basamakları değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırmanın en önemli bulgusu, epistemolojik inançlar ile öz yeterlilik algı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmasıdır.

Araştırma sonuçlarına göre epistemolojik inançların her üç alt boyutu olan, çabaya bağlı olduğu inanç, yeteneğe bağlı olduğu inanç ve tek bir doğrunun olduğu inanç alt boyutlarının öz yeterlilik algılarıyla pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Literatürde yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançları ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak öz yeterlilik kavramı (Bandura, 1986) bireyin istediği bir sonuca başarılı bir şekilde ulaşmak için sahip olduğu yeterliliklere yönelik inançların bir yansıması olarak tanımlanırsa araştırmamızda çıkan sonuçların önemli olduğunu söylememiz mümkündür. Bandura'ya göre öz-yeterlilik, davranışların oluşmasında etkili olan bir niteliktir ve “bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı” olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997).

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise, yönetici aday öğretmenlerin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğine ilişkindir. Elde ettiğimiz bulguda yönetici aday öğretmenlerin epistemolojik inançlar boyutları ile cinsiyete arasında herhangi bir farklılaşma görülmemektedir. Terzi (2005) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin bilimsel epistemolojik inançları üzerine yapmış olduğu bir araştırmadaki elde etmiş olduğu bulgu bizim elde etmiş olduğumuz bulguyu destekler niteliktedir. Araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre epistemolojik inançlar düzeyinde bir farklılaşmanın olmadığı vurgulanmıştır. Yönetici aday öğretmenlerin öz yeterlilik algısı boyutunda cinsiyetler arasında bir farklılaşma vardır. Öğretmenlere yönelik öz yeterlilik algısı ile çok fazla çalışma olmamasına karşılık, öğretmen adayları ile yapılan bir çok araştırma yer almaktadır. Bu boylamda baktığımızda yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının cinsiyet ile mesleki öz yeterlilik algısı arasında farklılaşmanın olduğunu ve bizim araştırmamızın bulgusunu destekler nitelikte sonuçlar olduğunu görmekteyiz. Erişen ve Çeliköz (2003), tarafından gerçekleştirilen bir araştırma erkek öğretmenlerin mesleki öz yeterlilik algısı ile cinsiyet arasında ilişkinin, erkek öğretmen adaylarının lehine olduğunu göstermektedir. Bizim araştırmamızın çalışma grubunu oluşturan, yönetici aday öğretmenlerin mesleki öz yeterlilik algı sürecinde de erkek öğretmenlerin lehine bir sonuç çıkmaktadır. Çakır, Kan ve Sünbül (2006) yaptıkları öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve öz yeterlilik açısından değerlendirilmesi adlı araştırmalarında da bizim araştırma bulgumuz destekleyen bulgular elde etmiştir. Çapri ve Çelikkaleli (2008) eğitim fakültesi ve teknik eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin mesleki tutum ve öz yeterliliklerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına baktıkları araştırmada, bizim araştırmamızdan farklı bir bulgu çıkmıştır. Altunçelik, Yaman ve Koray; Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran, (2005; 2006), tarafından yapılan gerçekleştirilen iki farklı araştırmada ise, öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ile cinsiyet değişkenleri arasında bir farklılaşmanın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmamızın son bulgusu ise, yönetici aday öğretmenlerinin öz yeterlilik algısı ve epistemolojik inançlar alt boyutlarının çalıştıkları okul türüne göre

farklılaşma gösterip göstermediğine ilişkin bulgudur. Elde edilen bulgumuzda, sadece epistemolojik inançlar ölçeğinin öğrenmenin çabaya bağlı olduğu alt boyutunda bir farklılaşma söz konusudur. Bu farklılaşma ise, ilköğretim okullarında çalışan yönetici aday öğretmenlerin çabaya bağlı olduğu inanç stiline sahip olanların oranı mesleki teknik eğitim okullarında çalışanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Epistemolojik inançlar ölçeğinin diğer iki alt boyutunda öz yeterlilik algısı yönetici aday öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre bir farklılaşma göstermemektedir.

KAYNAKLAR

- Allinder, R. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants, *Teacher Education and Special Education* 17, pp. 86–95.
- Altunçelik, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri Ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:13 No:1 93-102
- Aydoğan, D. (2008). Akademik Erteleme Davranışının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve Öz Yeterliliği İle Açıklanabilirliği. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Bandura, A. (1986) *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall)
- Bandura, A. (1997) *Self-efficacy: The Exercise of Control* (New York: Freeman)
- Bandura, A. (2002). *Self-Efficacy in Changing Societies*. New York: Cambridge University Pres.
- Banks, C. C., (2005). Preservice Teachers' Personal Epistemological Beliefs in Relation to Their Beliefs in the National Council of Teachers of Mathematics' Principles and Standards for School Mathematics. *Unpublished Doctoral Dissertations*. University of Northern Colorado.
- Cass, D., C. Wood, M. Ingram, Edwin, L. (2003). Career Development Interventions Academic Self-Efficacy and Motivation: A Pilot Study. National Research Center for Career and Technical Education University of Minnesota.
- Çakır, Ö. Kan, A., & Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 36-47.
- Çelik, V. (2000) *Eğitimsel Liderlik*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deryakulu, D. ve Büyüköztürk, Ş. (2002). Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması. *Eğitim Araştırmaları*, 8, 111–125
- Deryakulu, D. (2004). “Epistemolojik İnançlar”. *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. (Ed Y. Kuzgun& D. Deryakulu). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Gerçek, C. Yılmaz, M. Köseoğlu, P ve Soran, H. (2006). Biyoloji Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretiminde Öz-Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 39, sayı: 1, 57-73
- Enochs L. G., and Riggs, I. M. (1990). Further Development of an Elementary Science Teaching Efficacy Belief Instrument: A Preservice Elementary Scale. *School Science and Mathematics*, 90 (8), 694-706.

- Erişen, Y., & Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, (4), 427-439.
- Gülebağlan, C. (2003). Öğretmenlerin İşleri Son Ana Erteleme Eğilimlerinin, Mesleki Yeterlilik Algıları, Mesleki Deneyimleri Ve Branşları Bakımından Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hofer, B.K. (2002). Personal epistemology as a Psychological and educational construct: An Introduction. In B.K. Hofer&P.R. Pintrich (Eds), *Personal Epistemology: The Psychology of beliefs about knowledge and knowing*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Holschuh, J, P. (2006) Assessing beliefs: the epistemological scenario. *Academic Exchange Quarterly*
- Kahayaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterliliklerine İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Education Journal*. Vol:15 No:1. 73-84.
- Krows, A. J. (1999). Preservice Teachers' Belief Systems and Attitudes Toward Mathematics in the Context of a Progressive Elementary Teacher Preparation Program. *Unpublished Doctoral Dissertations*. The University of Oklohama. Norman, Oklohoma.
- Muis K. M. (2004) Personal Epistemology And Mathematics:A Critical Review And Synthesis Of Research, *Review Ofeducational Research*, 74,317–377.
- Pajares, F. (1996) Self-efficacy Beliefs in Academic Settings. *Review of Educational Research*, 66, 543-578
- Schommer, M. (1990). Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 82, 498–504.
- Schunk, D. H. (1994) Self-regulation of Self-efficacy and Attributions in Academic Settings. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (Eds.), *Self-regulation of Learning and Performance: Issues and Educational Implications* (Hillsdale, NJ: Erlbaum); 75-99.
- Şahin, A.A.(200). İlköğretim Yöneticilerinin Yeterlilikleri. *Eğitim Yönetim Dergisi*. Sayı 22.
- Terzi, A.R. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Bilimsel Epistemolojik İnançları Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 298–311.
- Tsai, C. (2002). “Nested Epistemologies: Science Teachers” Belief of Teaching, Learning and Science”, *International Journal of Science Education*, s. 24, no.8.
- Yıldırım, A. ve Aslan, B (2008). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterlilikleri İle Öğrenme Stilllerine İlişkin Bir Araştırma. (Tokat İli Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. C.7 S.24. 238-255.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a Self-Regulated Learner: An Overview. *Theory Into Practice*. 41 (2), 64-71.
- White, B. C. (2000). Pre-service teachers' epistemology viewed through perspectives on problematic classroom situations. *Journal of Education for Teaching*. 26 (3). 279–305.